

คัมภีร์เต๋าเต๋อจิง
(ฉบับตีความจากภาษาดั้งเดิม)

ตีความและเรียบเรียงโดย
อาจารย์จ้าวเมี่ยวกว่า๋
แปลโดย กลิ่นสุคนธ์ วงศ์สุนทร

หนังสือเล่มนี้พิมพ์แจกเป็นธรรมทานโดยผู้มีจิตศรัทธา

บทที่ 1

ประตูสู่มวลล้าลิกอัจจรรย์

วิถีมีมากมาย

มิใช่วิถีรินทร์

ชื่อมีมากมาย

มิใช่ชื่ออมตะ

“ไม่มีนาม” เริ่มแรกฟ้าดิน

“มีนาม” มารดาสรรพสิ่ง

“ไม่มี” สรรวจลึกลับเท่าใด

“มี” สรรวจจุดเริ่มและสิ้นสุดได้

มาจากแหล่งเดียวกันแต่มีนามต่างกัน

เป็นประตูแห่งความลึกลับอัจจรรย์ทั้งมวล

บทที่ 2

มีกับไม่มีก่อเกิดซึ่งกันและกัน

คนทั่วหล้ารู้ว่ามีความงาม
จึงมีอุปลักษณะ
ต่างรู้ว่ามีความดี
จึงมีความชั่ว
มีกับไม่มีก่อเกิดซึ่งกันและกัน
ยากกับง่ายประสานให้งานสำเร็จ
ยาวกับสั้นเกิดเปรียบเทียบ
สูงกับต่ำเสริมกันและกัน
เสียงกับเสียงสะท้อนประสานกัน
หน้ากับหลังเรียงกัน
เป็นกฎนิรันดร์
อริยบุคคลจึงบริหารด้วยอุบาย
สอนด้วยไร้วาจา
ให้สรรพสิ่งเจริญพัฒนาโดยไม่ก้าวกาย
ให้เกิดโดยไม่ถือครอง
เกื้อกูลโดยไม่หวังผล
มีผลงานแต่ไม่อวดตน
เพราะไม่ถือความดีความชอบ
ผลงานจึงไม่สูญหาย

บทที่ 3

ใช้อุบายอย่างชาญฉลาด

ไม่ยกย่องแต่ผู้ปรีชา
ประชาชนจะไม่ย้อแย้ง
ไม่สนใจสิ่งหายาก
ผู้คนไม่เป็นโจร
ไม่มีสิ่งยั่วยุ
จิตใจไม่ว้าวุ่น
วิธีของอริยบุคคล
ทำให้จิตผู้คนบริสุทธิ์
ใส่ใจชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน
ลดการแก่งแย่ง
เสริมสุขภาพ
ทำให้ผู้คนไม่ฟุ้งซ่านไม่โลภเป็นนิตย์
ผู้ฉลาดก็มีบังอาจก่อกรรมทำเข็ญ
ปฏิบัติอย่างอุบาย
บริหารได้ทุกเรื่อง

บทที่ 4

โครงร่างเต่าว่างเปล่า

เต่ากว้างใหญ่ไพศาล
มีบทบาทมีฐิณ
ลุ่มลึกยาวนาน
คล้ายบรรพบุรุษของสรรพสิ่ง
ไม่อวดเก่ง
สลายข้อพิพาท
กลมกลืนแสง
คลุกเคล้าฝุ่น
ล้าลึกสุดหยั่ง
คล้ายมีคล้ายไม่มี
ข้าไม่รู้เป็นลูกใคร
ละม้ายคล้ายอยู่ก่อนหน้าพระผู้เป็นเจ้า

บทที่ 5

ไมเอนไมเอียง

ไม่อาจกล่าวได้ว่าฟ้าดินมีความเมตตา
สุดแต่สรรพสิ่งเจริญเอง
ไม่อาจกล่าวได้ว่าอริยบุคคลมีความเมตตา
สุดแต่ประชาชนดำรงชีวิต
ระหว่างดินฟ้า เหมือนกระบอกลมมิใช่หรือ
แม้ว่างเปล่าแต่มีลม
ยิ่งสูบยิ่งมีลม
พุดมากเป็นภัย
มิสู้รักษาความเป็นกลาง

บทที่ 6

มูลรากฟ้าดิน

ธรรมชาติเป็นอมตะ
เป็นมารดาจักรรย์
ประตู่จักรรย์
คือที่มาฟ้าดิน
ต่อเนื่องเนื่องอนันต์
ไซ้ไม่หมดสิ้น

บทที่ 7

อยู่นอกเหนือสรรพสิ่ง

ดินฟ้ายั่งยืนยง

ดินฟ้าอยู่ยั่งยืนยงได้

ใช้อยู่เพื่อตน

จึงอยู่ยั่งยืน

อริยบุคคลวางตนอยู่หลังกลับได้นำหน้า

อยู่นอกเหนือเป็นตายผลได้เสีย

กลับรักษาชีวิตได้

เพราะไม่เห็นแก่ตัวมิใช่หรือ

จึงประสบความสำเร็จ

บทที่ 8

อุปมาเต๋าดั่งน้ำ

ความดีสูงสุดเหมือนดั่งน้ำ
หล่อเลี้ยงสรรพสิ่งโดยไม่ยื้อแย่ง
อยู่ที่ต่ำซึ่งผู้คนรังเกียจ
จึงใกล้เคียงเต๋า
สันทัดเลือกสรรที่อยู่ได้เหมาะสม
จิตว่างเปล่าสงบนิ่ง
มีรักเมตตา
วาจามีสัจจะ
เชี่ยวชาญการปกครอง
ทำงานด้วยจิตสำนึก
เหมาะกาลเวลา
เพียงไม่แย่งชิงใคร
จึงไม่ผิดพลาด

บทที่ 9

วัตถุประสงค์ที่สุดย่อมย้อนกลับ

เอาเสียจนล้นปรี่
มิสู้รับพอดีไว้
มีดคมแหลมปลาย
คงคมได้ไม่นาน
มีหยกมีทองเต็มหอ
ใครหนอรักษาไว้ได้
ยโสสูงศักดิ์กว่าใคร
นำภัยสู่ตน
มิสู้ถอนตัวเมื่อสัมฤทธิ์ผล
นี่คือวิถีเต๋าเอ๋ย

บทที่ 10

อบรมบ่มเพาะคุณธรรมอันล้ำลึก

รวมเป็นหนึ่งกายกับใจ
ไม่แยกกันได้ใหม่
อ่อนโยนแลตั้งใจ
คล้ายทารกได้ใหม่
ชำระล้างจิตใจ
มีจุดต่างพร้อยหรือไม่
ดูแลรักประชา
คล้อยตามอุ่เหวยใหม่
ประตูสวรรค์เปิดปิด
สงบนิ่งได้ใหม่
รอบรู้แลเข้าใจ
อ่อนน้อมได้ใหม่
กำเนิดสรรพสิ่ง
สร้างสรรค์ไม่ถือครอง
สร้างคุณไม่อวดตน
ให้เติบโตไม่ครอบงำ
คือคุณธรรมล้ำลึก

บทที่ 11

“มีกับไม่มี” เป็นสองสิ่งตรงกันข้าม

ซีดุมล้อล้อมแกนรถ
เพราะกลางแกนว่างเปล่า
รถจึงแล่นได้
เคล้าดินปั้นภาชนะ
เนื่องจากมีที่ว่าง
จึงใช้ประโยชน์ได้
สร้างบ้านเจาะประตูหน้าต่าง
ด้วยบ้านมีที่ว่าง
จึงใช้ประโยชน์ได้
“มี” อำนวยความสะดวก
“ไม่มี” ก่อบทบาทนั่นเอง

บทที่ 12

ละทิ้งฟุ่มเฟือย อยู่อย่างสมถะ

สีทั้งห้าทำให้ตาพร่ามัว

เสียงทั้งห้าทำให้หูเสียการฟัง

รสทั้งห้าทำให้ลิ้นไม่รู้รสชาติ

ล่าสัตว์ตามอำเภอใจทำให้ใจเสียจริต

ของมีน้อยทำให้คนมีพฤติกรรมเลวและละโมภ

อริยบุคคลใส่ใจแต่อิมท้อง ไม่ใส่ใจเสียงสีสัมผัส

จึงฟังละทิ้งสิ่งหลังเลือกสรรสิ่งหน้า

บทที่ 13

โลกตั้งครอบครัวตน

โปรดปรานเหยียดหยามทำให้หวั่นไหว
สนใจมหาภัยตั้งร่างกายตน
โปรดปรานเหยียดหยามทำให้หวั่นไหวคืออะไร
ผู้ถูกโปรดปรานนั้นต่ำต้อย
ดีใจแลแตกใจ
สูญเสียมิหวั่นไหว
นี่แหละคือโปรดปรานเหยียดหยามทำให้หวั่นไหว
อะไรคือสนใจมหาภัยตั้งร่างกายตน
การที่เข้าประสมมหาภัย
เป็นเพราะมีอัตตา
หากเข้าใจอัตตา
จะไม่มีเภทภัย
รับใช้คนทั่วหล้าจุนใจร่างกายตน
จึงมอบโลกให้เขาดูแล
ด้วยรักถนอมโลกตั้งชีวิตตน
จึงฝากโลกให้เขาดูแล

บทที่ 14

รูปลักษณ์เต่าเลือนราง

มองไม่เห็นเรียกว่า “ไร้รูปลักษณ์”
ฟังไม่ได้ยินเรียก “ไร้เสียง”
คลำดูแล้วไม่พบเรียกว่า “ไร้ตัวตน”
ทั้งสามด้านนี้มีอาจชักใช้ไล่เสียง
เพราะรวมเป็นหนึ่งเดียวมีอาจแบ่งแยก
ด้านบนไม่สุกใส
ด้านล่างไม่มีดมัว
เนื่องอนันต์จนมีอาจบอกลักษณะ
ย้อนสู่ความว่างเปล่า
เรียกว่า ภาวะไร้รูปลักษณ์
ไม่มีภาพของวัตถุนี้
เรียก เลือนราง
เรียกว่า ภาวะไร้รูปลักษณ์
เมื่ออยู่ต่อหน้ามองไม่เห็นส่วนหัว
ครั้นเดินตามหลังกลับไม่เห็นส่วนหาง
นำเต่าแต่โบราณ
รับใช้คนปัจจุบัน
รับรู้ตันธารจักรวาล
จึงเรียกว่า กฏแห่งเต่า

บทที่ 15

ปฏิบัติตาม “เต๋า” ด้วยความนอบน้อม

นับแต่โบราณมาผู้ปฏิบัติตามเต๋า

เข้าใจได้ลึกซึ้ง

ยากจะหยั่งรู้

ด้วยคนทั่วไปยากจะหยั่งรู้

จึงฝันพรรณนา

ระว่างตั้งเดินข้ามธารน้ำแข็ง

กริ่งเกรงคนรอบข้าง

เครื่องขริมตั้งแขกอากาศันตุกะ

ปล่อยวางตั้งน้ำแข็งละลาย

จริงใจไม่เสแสร้ง

จิตกว้างตั้งหุบเขา

สลัดตั้งน้ำขุ่น

ใครทำให้ใสได้

นั่งจนใส

ใครทำให้สงบได้ยาวนาน

มีชีวิตชีวา

ผู้รักษาเต๋าได้เช่นนี้

ไม่เรียกร่องเต็มเปี่ยม

เพราะไม่เรียกร่องเต็มเปี่ยม

จึงสามารถถูเก๋ารับใหม่

บทที่ 16

ว่างเปล่าสงบนิ่งย้อนสู่มูรธา

เข้าถึงสุดขีดแห่งความว่างเปล่า
รักษาความสงบนิ่งสุด
สรรพสิ่งกำลังเจริญเติบโต
เข้าใจหลักนี้สำรวจจักรของมัน
สรรพสิ่งมีหลากหลาย
ต่างย้อนสู่แหล่งกำเนิด
เรียกว่า “สงบนิ่ง”
ย้อนสู่ภาวะเดิม
เรียกว่า “กฎเกณฑ์”
รู้จักแต่่าเรียก “กระจ่าง”
ไม่รู้จัก ทำเหลวไหลนำภัยมา
รู้จักแต่่าจึงรองรับได้
จึงเที่ยงธรรม
จึงรอบคอบ
จึงสอดคล้องธรรมชาติ
จึงสอดคล้องแต่่า
เมื่อสอดคล้องแต่่าจึงยาวนาน
ชั่วชีวาปลอดภัย

บทที่ 17

ข้าคือธรรมชาติ

ผู้นำที่ดี
ประชาชนรู้ว่า
ดีรองลงมา
ประชาชนยกย่องและชดไถ่
ดีรองลงมาอีก
ประชาชนเกรงกลัว
รองลงมาท้ายสุด
คนเหยียดหยาม
ขาดความซื่อสัตย์
จึงมีคนไม่เชื่อถือ
พึงระวัง
คำพูดและการกระทำ
มีผลงานราบรื่น
ประชาชนพากันกล่าวว่า
“อันที่จริง เราเป็นเช่นนี้เอง”

บทที่ 18

ทุกสิ่งกลับตาลปัตรเมื่อขาดเต๋า

เมื่อละทิ้งเต๋า

จึงเน้นเมตตายุติธรรม

เกิดมีปัญญามีเล่ห์เหลี่ยม

จึงมีสิ่งแปลกปลอม

เครือข่ายที่ไม่ปรองดอง

จึงเน้นเมตตากตัญญู

เมื่อบ้านเมืองมีดমন

เกิดขุนนางภักดี

บทที่ 19

ลดความทะยานอยาก

การปกครองละทิ้งปัญหาหลักแหลม
ประชาชนได้ประโยชน์ร้อยเท่าพันทวี
ละทิ้งเมตตาจอมปลอม
ประชาชนจึงพินเมตตาถกตัณญา
ละทิ้งลาภยศเส่ห์กล
จะไม่มีโจร
ทั้งสามประการนี้ไม่เพียงพอ
ดังนั้น จะให้ประชาชนมีสิ่งยึดเหนี่ยว
นั่นคือ ความเรียบง่ายบริสุทธิ์
ลดความเห็นแก่ตัว ละความทะยานอยาก

บทที่ 20

หลุดพ้นด้วยตนเอง

ความรู้ล้ำเลิศทำให้จิตใจไร้กังวล
ถือตนสูงศักดิ์แลสอพลอ ต่างกันเพียงใด
ดั่งมแลชั่วร้าย ต่างกันเพียงใด
สิ่งที่ผู้คนหวาดหวั่น จะไม่หวั่นก็ได้
สิ่งที่เหลวไหล ไม่มีบรรทัดฐาน
มวลชนยินดีปรีดา ดั่งร่วมงานเลี้ยงฉลองและป็นหอคอย
ข้ามภวะแต่ผู้เดียว รักษาแต่ในจิต
มีภาวะไร้เดียงสา ดั่งทารกน้อย
ภาวะย้ายไม่เป็นที่ เหมือนไม่มีแหล่งพัก
ผู้คนต่างมีของเหลือเฟือ ลำพังข้าเหมือนมีของตกหล่น
ข้ามีจิตโง่เขลา
ผู้คนต่างเข้าใจชัดเจน ลำพังข้าเลอะเลือน
ชาวโลกต่างฉลาด ลำพังข้าซื่อสัตย์จริงใจ
สงบเยียบเอ๋ย ดั่งทะเลสุดหยั่ง
พเนจรเอ๋ย ดั่งลมแรงพัดโหม
ผู้คนต่างมีผลงาน
แต่ข้ากลับดิ่งตันโง่มและด้อยปัญญา
ลำพังข้าผิดแผกแตกต่างจากผู้คน
ฟังฟังแต่มารดาผู้หล่อเลี้ยงฟูมฟักสรรพสิ่ง

บทที่ 21

ปฏิบัติตามเต๋าเท่านั้น

การแสดงออกคุณธรรม
เป็นการติดตามเต๋าโดยสิ้นเชิง
“เต๋า” เป็นวัตถุ
ผลุบๆ โผล่ๆ
เลื่อนรางเอย ในนั้นมีภาพ
รางเลื่อนเอย ในนั้นมีสิ่งของ
ลึกล้ำยากจะรับรู้
ในนั้นมีพลังชีวิต
คือความเป็นจริง
ศรัทธาเป็นพลัง
นับแต่โบราณมา
ชื่อไม่ถูกลบเลือน
อาศัยมารับรู้ธาตุแท้ของสรรพสิ่ง
เข้าใจผลการพัฒนาสรรพสิ่งด้วยอะไร
“เต๋า” นั่นเอง

บทที่ 22

ผลักไสและส่งเสริมซึ่งกันและกัน

ยอมอ่อนรับจึงรักษาความบริบูรณ์

โค้งงอยืดตรงได้

ที่ลุ่มต่ำรองรับได้เต็มๆ

เรือเก่าสร้างใหม่ได้

มักน้อยได้มาก

โลภมากลาภหาย

อริยบุคคลจึงรักษา “ความเป็นหนึ่ง”

เป็นบรรทัดฐานการปกครอง

ไม่คิดว่าตนรู้

จึงเริ่มเข้าใจได้

ไม่คิดว่าตนถูกต้อง

จึงเห็นเต่าขัดแจ้ง

ไม่อวดตน จึงจะสั่งสมความดี

ไม่ผยองจึงยั่งยืน

เพราะไม่ย้อแย้งกับใคร จึงไม่มีใครชิงอยู่เหนือท่าน

โบราณท่านว่า “ยอมอ่อนรับจึงรักษาความบริบูรณ์”

เป็นคำเตือนลอยไต่อย่างไร

เพราะทำให้เกิดความบริบูรณ์และได้อานิสงส์ดีที่สุดในที่สุด

บทที่ 23

ไผ่หาคุณธรรมยอมเข้าใกล้ “เต่า”

พุดน้อยสอดคัล้องธรรมชาติ
พายุมีโหมพัดตลอดกาล
ฝนไม่กระหน่ำซัดตลอดวัน
ผู้ใดทำเช่นนี้ได้ คือตินฟ้า
ฟ้าดินยังมีอาจยืนหยัดยาวนาน
มนุษย์อายุยืนยาวได้อย่างไร
ดังนั้น ผู้ปฏิบัติเต่าจะสอดคัล้องกับเต่า
ผู้ปฏิบัติเต่าจึงมีคุณธรรม
ผู้ขาด “เต่า” แล “เตื่อ” เท่ากับสูญเสี
ผู้สอดคัล้อง “เต่า”
“เต่า” ยินดีเคียงข้างเขา
ผู้มี “เตื่อ” “เตื่อ” ยินดีอยู่ร่วมกับเขา
ผู้ทำตัวเสื่อมเสี
ความสูญเสียอมเป็นของเขา
ขาดความซื่อสัตย์
ยอมไม่มีความน่าเชื่อถือ

บทที่ 24
สำคัญตกว่าถูกต้อง
มีอาจจำแนกความถูกต้องความผิด

เขย่งทำยี่นได้ไม่นาน

สาวทำเดินไม่ได้ไกล

ผู้เข้าใจว่ารู้มีอาจแจ้งกระจ่าง

ถือตนถูกต้องมีอาจเห็นชัดเจน

อวดตนมีอาจพบความสำเร็จ

ผู้สำคัญตนยิ่งใหญ่มีอาจยังยี่น

สำหรับ “เต๋า” พฤติกรรมเหล่านี้คือเนื้อร้ายเศษขยะ

ผู้คนรังเกียจ

ดังนั้น ผู้มี “เต๋า” ไม่พึงกระทำ

บทที่ 25

เต่าเจริญรอยตามธรรมชาติ

มีสิ่งหนึ่งมีอาจแบ่งแยก

เกิดก่อนฟ้าดิน

เจียบไร้สัมผัสเสียง

ดำรงอยู่อย่างอิสระชั่วนิรันดร์

หมุนเวียนไม่หยุดตลอดกาล

ถือเป็นมารดาใต้หล้า

ข้ามิรู้ชื่อ

จึงฝันเรียกว่า “เต่า”

และให้นามว่า “ยิ่งใหญ่”

ยิ่งใหญ่จนมองไม่เห็น เรียกว่า “ดำเนินไป”

ดำเนินไปถึงสุดขอบฟ้า เรียกว่า “ยาวไกล”

เมื่อย้อนกลับเรียกว่า “หวนกลับ”

เหตุนี้จึงเรียกว่าเต่ายิ่งใหญ่ ฟ้ายิ่งใหญ่ ดินยิ่งใหญ่ คนก็ยิ่งใหญ่

ในจักรวาลมี 4 ยิ่งใหญ่

คนเป็นหนึ่งในนั้น

คนเจริญรอยตามดิน

ดินเจริญรอยตามฟ้า

ฟ้าเจริญรอยตามเต่า

เต่าเจริญรอยตามธรรมชาติ

บทที่ 26

อบรมบ่มเพาะประมุข

ความหนักแน่นเป็นพื้นฐานแห่งความไม่ประมาท
ความสงบนิ่งเป็นตัวสยบความหุนหันพลันแล่น
ดังนั้น ปฏิบัติการของผู้นำไม่ต่างจากรถบรรทุกของหนัก
แม้สูงศักดิ์มีงมี
แต่อยู่เหนือวัตถุได้
เหตุใดประมุขซึ่งมีขบวรธมมา
กลับปกครองใต้หล้าด้วยความประมาท
เมื่อประมาทย่อมสูญเสียรากฐาน
หุนหันพลันแล่นย่อมเสียตำแหน่งผู้นำ

บทที่ 27

จัดการปัญหาต้องชาญฉลาด

ทำความดีไม่ทิ้งร่องรอย
วาจาดีไม่มีต่างพร้อย
คำนวณดีไม่ต้องใช้เครื่องมือ
ปิดประตูดีไม่มีใครเปิดได้
ผูกดี ๆ ไม่ต้องใช้เชือกกลับไม่มีใครแก้ได้
ดังนั้น อริยบุคคลสันตัตช่วยเหลือคน
ไม่มีใครถูกทอดทิ้ง
สันตัตใช้สิ่งของ
ไม่มีสิ่งใดถูกทิ้ง
นี่เรียกว่า เข้าใจเหตุผล
คนดีจึงเป็นครูของคนไม่ดี
คนไม่ดีเป็นกระจกเงาของคนดี
หากไม่เคารพครูบาอาจารย์
ไม่ดูเป็นแบบอย่าง
แม้จะฉลาดกลับเลอะเลือน
ในนี้มีเหตุผลลึกลับอัศจรรย์

บทที่ 28

ความเรียบง่ายเป็นคุณธรรมนิรันดร์

เมื่อรู้ว่าแข็ง
กลับรักษาความอ่อนไว้
จึงเป็นสายน้ำของโลก
เมื่อเป็นสายน้ำของโลกได้
คุณธรรมนิรันดร์จึงคงอยู่
แล้วย้อนสู่ทารกน้อย
รู้ถึงความสว่าง แต่รักษาความมืดไว้
จึงเป็นแม่แบบของคนทั่วหล้า
เมื่อเป็นแม่แบบของคนทั่วหล้า
มีคุณธรรมนิรันดร์จึงไร้ผิดพลาด
แล้วย้อนสู่ถิ่นกำเนิด
เมื่อเข้าใจเกียรติยศ
แต่รักษาความอภัยศไว้
จึงเป็นแม่หน้าของโลก
เมื่อเป็นแม่หน้าของโลก
คุณธรรมนิรันดร์จึงเปี่ยมล้น
แล้วย้อนสู่ความใสเรียบง่าย
ความเรียบง่ายขจรขจายเป็นสรรพสิ่ง
อริยบุคคลใช้อย่างพลิกแพลงจึงเป็นผู้นำ
ดังนั้น ระบบที่สมบูรณ์ไม่แบ่งแยก

บทที่ 29

ปกครองด้วยอุบาย

คิดจะใช้กำลังยึดครองโลก
ไม่อาจบรรลุเป้าหมายได้
เพราะโลกอันศักดิ์สิทธิ์
มีอาจใช้กำลัง
ถ้าใช้ต้องล้มเหลว
ถ้ายึดต้องสูญเสียดินแดน
สรรพสิ่งทั่วหล้า
มีการนำมีการตาม
มีหลักมีรอง
มีแข็งมีอ่อน
มีสูงมีต่ำ
ดังนั้น อริยบุคคลต้องละทิ้งความสุดโต่ง
ละทิ้งความฟุ้งเฟ้อ
และความหลงระเริง

บทที่ 30

วิธีการใช้ทหาร

ผู้ใช้เต๋าช่วยผู้นำ
ไม่อาศัยกำลังทหาร
จึงจัดการปัญหาได้ดี
ที่ใดมีสงคราม
มีหญิงาดงพงหนาม
หลังสงคราม
มีทุพภิกขภัย
ใช้การทหารได้ดี
ลุ่มผลชอบธรรม
มีอวดอ้างศักดิ์ดา
ไม่ยกตนข่มท่าน
สำเร็จแล้วไม่โอ้อวด
ไม่หยิ่งผยอง
ได้ผลโดยไม่ตั้งใจ
สัมฤทธิ์ผลแล้วไม่อวดอ้าง
เฟื่องฟูแล้วเสื่อมโทรม
ผู้อวดอ้างไม่ใช่เต๋า
จะสูญสลายรวดเร็ว

บทที่ 31

ภาวะจิตที่ใช้กำลังทหาร

อาวุธคือสิ่งอัปมงคล

ทุกคนต่างรังเกียจ ดังนั้น ผู้มีเต๋าจะไม่ใช้
ซ้ายมือเป็นผู้สูงศักดิ์

การรบและเดินทัพนิยมขวา

อาวุธไม่เป็นมงคล ไม่ใช่ของคนดี

ใช้เมื่อจำเป็นเท่านั้น

ทางที่ดีต้องสงบนิ่ง

อย่าภูมิใจเมื่อได้ชัย

ผู้ภูมิใจในชัย ถือการเข่นฆ่าเป็นความสุข

เข่นฆ่าแล้วเป็นสุข จะไม่มีวันพบความสำเร็จ

เรื่องมงคลนิยมซ้าย

ฉาปนกิจและเรื่องเลวร้ายนิยมขวา

รองแม่ทัพอยู่ซ้าย แม่ทัพอยู่ด้านขวา

แสดงว่ามีงานศพทหาร

ฆ่าคนมากมาย

มีอารมณ์ร่วมเศร้า

ถึงได้ชัยมากก็ต้องจัดพิธีศพ

บทที่ 32

เต่าขับเคลื่อนโลก

เต่าตลอดกาลไร้นาม
เล็กเรียบง่าย
ไม่มีใครทำให้ยุ่งเหยิงเต่า
ถ้าเจ้าเมืองรักษาเต่าไว้ได้
สรรพสิ่งจะมาสวามิภักดิ์
ฟ้าดินเคล้าประสานกลมกลืน
น้ำค้างฝนจะพร้งพรอม
ผู้คนได้รับความชุ่มฉ่ำ
สรรพสิ่งเจริญเริ่มมีนาม
เมื่อมีพึงรู้พอเหมาะ
พึงหยุดแต่พอควร
จึงไม่มีอันตราย
เพราะเต่ามีอยู่ทั่วหล้า
ตั้งธารน้ำไหลสู่ทะเล

บทที่ 33

การฝึกรอบรมของผู้ปราดเป็รื่อง

รู้จักผู้อื่นเป็นผู้มีปัญญา
รู้จักตนเองเป็นผู้ล้าเลิศ
เอาชนะผู้อื่นเป็นผู้มีกำลัง
ชนะตนเป็นผู้เข้มแข็ง
รู้จักพอจึงมั่งมี
มีปณิธานจึงรุดหน้า
ไม่สูญเสียรากฐานเป็นผู้ยั่งยืน
ตัวตายความดีอยู่
เป็นผู้ยั่งยืนแท้จริง

บทที่ 34

คุณสมบัติเต่าที่ยิ่งใหญ่

“เต่า” กว้างใหญ่ไร้ขอบเขต
มีอยู่ทุกทิศทาง
ให้สรรพสิ่งพึ่งพาโดยไม่บ่ายเบียด
มีคุณแต่ไม่ถือครอง
หล่อเลี้ยงสรรพสิ่งแต่ไม่ครอบงำ
เต่าไร้ความทะยานอยาก
ดูเหมือนเล็กสุดเล็ก
ให้อาศัยแต่ไม่บงการ
นี่แหละยิ่งใหญ่
อริยบุคคลไม่ถือตนเป็นผู้ยิ่งใหญ่
ดังนั้น เขาจึงยิ่งใหญ่

บทที่ 35

บทบาท “เต๋า” ไม่มีวันหมดสิ้น

เข้าใจและพลิกแพลงใช้เต๋ายิ่งใหญ่ได้

คนทั่วหล้าฟังพา

ไม่มีอันตราย

จึงสงบสุข

ดนตรีดีอาหารโอชะ

ผู้เดินทางผ่านต้องหยุดแวะ

พอกล่าวถึง “เต๋า”

จิตซีตไร้รสชาติ

มองก็ไม่เห็น

ฟังก็ไม่ได้ยิน

กลับใช้ได้ไม่หมดสิ้น

บทที่ 36

ปัญญาที่ยิ่งใหญ่แฝงเร้นลุ่มลึก

จะรวมสิ่งใด ๆ

ต้องแผ่สิ่งนั้นก่อน

จะทอนสิ่งใด

ต้องเสริมให้แข็งแกร่งก่อน

จะยกเล็กสิ่งใด ๆ

ต้องให้เจริญก่อน

จะยึดครองสิ่งใด ๆ

ต้องให้ประโยชน์ก่อน

นี่เรียกว่าชาตัญญูฉลาดล้ำลึก

อ่อนแอพิชิตความแข็งแกร่ง

มัจฉามีอาจแยกจากน้ำ

อาวุธของชาติมีอาจแพรงพรายตามใจชอบ

บทที่ 37

วิถีแห่งฟ้ากับความทะยานอยากของคน

“เต๋า” อยู่เหนือตลอดกาลและกระทำทุกสิ่ง
หากเจ้าเมืองรักษาเต๋าได้
ทุกสิ่งจักพัฒนาด้วยตนเอง
เกิดหน่อความโลภ
ข้าจึงระงับด้วยความเรียบง่ายไร้นาม
รักษาความเรียบง่ายไร้นาม
จะไม่เกิดความโลภ
จิตใจจึงสงบสุข
ทั่วหล้าจึงสงบสุข

บทที่ 38

บรรทัดฐานคุณงามความดี

เลิศคุณธรรมไม่ถือตนมีคุณธรรม จึงมีคุณธรรม
ด้อยคุณธรรมแต่ถือว่าตนมีคุณธรรม จึงไม่มีคุณธรรม
ผู้เลิศคุณธรรมสร้างคุณธรรมด้วยจิตสำนึก
ผู้ด้อยคุณธรรมสร้างคุณธรรมด้วยทิว
ผู้เลิศเมตตาธรรมสร้างคุณธรรมด้วยเมตตา
ผู้เลิศเที่ยงธรรมสร้างคุณธรรมด้วยใจรัก
ผู้ถือจารีตเป็นเลิศ ชาวโลกไม่ขานรับ
จึงต่อว่าต่อขานไม่ทำตาม
ดังนั้น สูญเสียเต่าจึงเห็นคุณธรรม
สูญเสียคุณธรรมค้นหาเมตตาธรรม
สูญเสียเมตตาธรรมค้นหาความเที่ยงธรรม
สูญเสียความเที่ยงธรรมค้นหาประเพณี
อันประเพณีนี้ มีภักดีแลสัจจอันน้อย
เป็นการเริ่มความวุ่นวาย
รู้เห็นล่วงหน้าเป็นคำหุ คือเริ่มโง่ไร้สาระ
ดังนั้น รักษาความซื่อ
ไม่หน้าไหว้หลังหลอก รักษาความเรียบง่าย
ไม่เอาความหุที่ไร้สาระ
ดังนั้น ทั้งสิ่งหลังคัตสิ่งหน้า

บทที่ 39

บรรลุต่าย่อมมีความเป็นหนึ่ง

นับแต่โบราณมาผู้ล “ความเป็นหนึ่ง”

ฟ้า “เป็นหนึ่ง” จึงสดใส

ดิน “เป็นหนึ่ง” จึงสงบ

เทพ “เป็นหนึ่ง” จึงศักดิ์สิทธิ์

รัฐพีช “เป็นหนึ่ง” จึงสมบูรณ์

ทุกสิ่ง “เป็นหนึ่ง” จึงเติบโตใหญ่

เจ้าเมืองมี “ความเป็นหนึ่ง” จึงยุติธรรม

มิฉะนั้นแล้วไซ้ ฟ้าไม่สดใสจะทลาย

ดินไม่หนึ่งจะกินที่พัง

เทพไม่ขลังจะสูญหาย

พีชไม่สมบูรณ์จะเฉาตาย

สรรพสิ่งไม่เจริญจะสูญพันธุ์

เจ้าเมืองอธรรมจะพังทลาย

ดังนั้น สูงศักดิ์ไซ้ไพร่ต่ำเป็นฐาน

บนมีล่างเป็นฐาน

เจ้าเมืองเรียกตนว่า “ผู้โดดเด่นยว” “ไม่สมบูรณ์” และ “ผู้น้อย”

มิใช่ไซ้ต่ำต้อยเป็นฐาน กระนั้นหรือ

สุดดีโดยไม่มีคำสรรเสริญ

ไม่ขอเป็นหยกงาม

ขอเป็นศิลาเปี่ยมค่า (ขอเป็นศิลาที่ซื่อสัตย์จริงใจ)

บทที่ 40

ทวนวิถีคือการเคลื่อนไหวของเต๋า

ทวนวิถีคือการเคลื่อนไหวของเต๋า

(การเคลื่อนไหวของเต๋าคือความเป็นเอกภาพของสองสิ่งตรงกันข้าม)

การกระทำนุ่มนวลไม่แย่งชิง

สรรพสิ่งได้หล้าถือกำเนิดจาก “มี”

มีเกิดจากไม่มี

บทที่ 41

เข้าใจเต๋าริบบดำเนินการ

ผู้มีระดับสูงรับฟัง “เต๋า” จะมานะดำเนินการ
ผู้มีระดับกลางรับฟัง “เต๋า” จะเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง
ผู้มีระดับต่ำรับฟัง “เต๋า” จะหัวเราะเยาะเย้ย
ถ้าไม่ถูกหัวเราะเยาะ ย่อมมิได้เป็น “เต๋า”
คนทั่วไปกล่าวกันว่า
“เต๋า” สว่างไสวคล้ายดั่งมีดม้ว
ก้าวรุดหน้าดูคล้ายถดถอย
ทางที่ราบเรียบคล้ายขรุขระ
เลิศคุณธรรมเหมือนหุบห้วย
“คุณธรรม” กว้างใหญ่คล้ายไม่สมบูรณ์
สร้างคุณคล้ายขโมย
บริสุทธิเรียบง่ายคล้ายขุนมัว
ขาวสะอาดเหมือนมีรอยเปื้อน
สีเหลืองกว้างใหญ่เหมือนไร้มุม
ภาชนะใหญ่มีอาจสร้างเสร็จเร็ว
เสียงก็ก้องกัมปนาทไร้สูญเสียง
รูปลักษณะใหญ่หมึมาไร้รูปทรงสัณฐาน
“เต๋า” แผงเร้นนิรนาม
มี “เต๋า” เท่านั้น ชำนาญการให้แลความสำเร็จ

บทที่ 42

เต่าให้กำเนิดสรรพสิ่ง

“เต่า” ให้กำเนิดหนึ่ง
หนึ่งให้กำเนิดสอง
สองให้กำเนิดสาม
สามให้กำเนิดสรรพสิ่ง
สรรพสิ่งประกอบด้วยหินและหยาง
หินและหยางประสานเกิดสมดุล
ผู้คนไม่อยากเป็น “กำพรว้า” “คนโง่” และ “โหดเดี้ยว”
ทว่าเจ้าเมืองขุนนางเรียกตนด้วยคำเหล่านี้
สรรพสิ่งถูกทำลายกลับได้คุณ
หรือได้คุณกลับถูกทำลาย
เป็นเหตุผลที่ผู้คนสอนข้า
ข้าก็นำมาสอนผู้คน
ผู้ใช้อำนาจโหดร้ายไม่มีจุดจบที่ดี
ข้าใช้เหตุผลนี้สอนผู้อื่น

บทที่ 43

อุ๋เหวยมีคุณ

สิ่งที่อ่อนนุ่มที่สุดในโลก
ยอมชนะสิ่งที่แข็งแกร่งที่สุดในโลกได้
สิ่งไร้รูปไม่มีช่องก็ผ่านได้
ข้าจึงทราบที่อุ๋เหวยมีคุณ
การสอนโดยไร้วาจา
“อุ๋เหวย” มีคุณ
โลกนี้คนทำได้มีน้อยมาก

บทที่ 44

รู้จักพอไม่อภัยศ

ชื่อเสียงกับร่างกายอะไรใกล้ตัว
ร่างกายกับทรัพย์สินอะไรสำคัญ
สูญเสียชีวิตกับลาภยศอะไรให้โทษ
ตระหนี่เกินไปจะสิ้นเปลืองมาก
สมบัติล้นฟ้ากลับเสียหายยับเยิน
รู้จักพอไม่อดสู
รู้หยุดได้เหมาะไม่มีภัยร้าย
จึงอยู่เย็นเป็นสุขยาวนาน

บทที่ 45

ภาพแห่งความสำเร็จ

สมบูรณ์เลิศล้ำยกพร่อง
แต่บทบาทนั้นมีเสื่อมสูญ
เปี่ยมล้นคล้ายว่างเปล่า
แต่มีบทบาทมิจบสิ้น
ความเที่ยงตรงมากคล้ายคงอ
หลักแหลมมากคล้ายโง่งม
มีคารมคมคายดุจชื่อ ๆ
การเล่นกีฬาชนะความหนาวเหน็บ
นิ่งชนะร้อนแรง
สงบนิ่งเป็นวิถีที่ถูกต้องใช้ทั่วหล้า

บทที่ 46

รู้จักพอสุขนิรันดร์

ใช้ธรรมะปกครองทั่วหล้า
ใช้มาทำนาใส่ปุ๋ย
ไว้ธรรมะปกครองทั่วหล้า
แม้ลูกม้ายังเกิดในสมรภูมิ
ผิดหนักที่สุดคือเห็นแก่ตัวและทะยานอยาก
ภัยใหญ่หลวงคือไม่รู้จักพอ
ไม่มีผิดไต่ยิ่งกว่าความโลภ
ดังนั้น รู้จักพอย่อมสมบูรณ์ยั่งยืน
จะมีพอเพียงนิรันดร์

บทที่ 47

ความอัจฉริยะของสติปัญญา

ถึงไม่ออกนอกบ้าน

ก็รู้เรื่องทั่วหล้า

ไม่มองออกข้างนอก

ก็รู้กฎธรรมชาติ

เดินทางยิ่งไกลเท่าไร

สิ่งที่รู้ยิ่งน้อย

อริยบุคคลไม่ต้องเดินทางก็รู้ได้

ไม่ต้องดูก็รู้มูลเหตุ

ไม่กระทำตามใจกลับได้ผล

บทที่ 48

ฝึกฝน “เต๋า” ลดกิเลส

รู้เพิ่มเมื่อศึกษา

ฝึกกรรมะบกพร่องลดน้อย

ลดน้อยและลดน้อยลง

ลู่ถึงภาวะ “อุ้แหวย”

กลับประสบความสำเร็จทุกประการ

การปกครองทั่วหล้าต้องไม่หยุ่มหยม

หากบ้านเมืองวุ่นวาย

ย่อมไร้คุณสมบัตการปกครอง

บทที่ 49

ความปรารถนาของปวงชน

อริยบุคคลเปลี่ยนความปรารถนาตามความต้องการของมวลชน
คนดีเข้าดีต่อเขา
คนไม่ดีเข้าก็ดีด้วย
เรียกว่า ความดีงาม
ผู้มีสัจจะเข้าให้ความเชื่อถือ
ผู้ไร้สัจจะเข้าก็จริงใจ
เรียกว่า เชื่อถือความมีคุณธรรม
ดังนั้น อริยบุคคลวางตนมีจิตหนึ่งใจเดียวกับคนทั่วหล้า
ปวงชนต่างมองและฟังซึ่งกันและกัน
อริยบุคคลถือปวงชนเป็นลูกหลานของตน

บทที่ 50

วิธีบำรุงรักษาสุขภาพ

คนตั้งแต่เกิดจนตาย
สามในสิบอายุยืน
สามในสิบอายุสั้น
สามในสิบเดิมมีสุขภาพดีแต่กลับอายุสั้น
เพราะเหตุใด
เพราะเลี้ยงชีวิตเกินสมบูรณ์
เขาเล่ากันว่า ผู้รักษาชีวิต
เดินเท้าไม่พานพบเสื่อสิงห์
เข้าสมรมมิไม่ถูกฆ่า
แรดไม่ใช้นอของมัน
เสือดุร้ายไม่ได้ใช้เขี้ยวเล็บ
อาวุธไม่ได้ใช้ความคม
เพราะเหตุใดเล่า
เพราะเขามีได้กล้ากรายเข้าแดนมรณะ

บทที่ 51

ยกย่อง “เต๋า” เทิดทูน “คุณธรรม”

“เต๋า” ให้กำเนิดสรรพสิ่ง

“คุณธรรม” หล่อเลี้ยงสรรพสิ่ง

วัตถุมีรูป เหตุการณ์ประสานให้สำเร็จ

ดังนั้น ดินฟ้ามีแต่เกิดเต๋าทุนคุณธรรม

“เต๋า” นำเคารพ

คุณธรรมล้ำเลิศด้วยจิตสำนึก

ไม่มีใครออกคำสั่ง

ดังนั้น เต๋าสรรค์สรรพสิ่ง

คุณธรรมหล่อเลี้ยงเจริญเติบโตใหญ่ให้สมบูรณ์และคงอยู่

โดยไม่ถือครอง

ช่วยเหลือโดยไม่ถือเป็นการชอบ

ให้ผลโดยไม่ครอบงำ

เรียกว่าคุณธรรมล้ำลึก

บทที่ 52

ผู้รู้แจ้งเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

สรรพสิ่งทั่วหล้าล้วนมีที่มา
เป็นมารดาของโลก
รู้ว่ามารดาเป็นเช่นไร
ก็อนุমানถึงลูกได้
เมื่อรู้ว่าเป็นลูก
จึงรักษามารดาไว้
ชั่วชีวิตจึงไม่มีอันตราย
ถ้ากันความโลภ
ปิดสิ่งรบกวน
ชั่วชีวิตจักไม่มีกังวล
หากเปิดทางให้หลงระเหิงไร้ชีวิตจำกัด
ชั่วชีวิตมีอาจเยียวยา
เห็นวิถีนิรันดร์คือ “เข้าใจ”
รักษาความอ่อนละมุนคือแข็งแกร่ง
ใช้พลังแสงเต้าย้อนสู่ “ความผ่องใส” ที่มีอยู่เดิม
ตนจะไม่หายนะ
นี่คือวิถีชั่วนิรันดร์

บทที่ 53

เดินสวนทาง “เต้า”

หาก मैं ข้ำมีความรู้สักหน่อย
จึงเดินบนทางสายใหญ่
กลัวที่สุดคือเดินทางผิด
ทางสายใหญ่แม้จะราบเรียบ
ยังมีคนชอบเดินทางผิด
เมื่อบ้านเมืองเสื่อมโทรม
ไฉนารกร้าง
พระคลังว่างเปล่า
กลับใส่เสื้อผ้าหรู
คาดกระบี่
กินดื่มเลิศรส
ทรัพย์สินมีเหลือเฟือ
นี่แหละคือโจร
มิใช่วิถีที่ถูกต้อง

บทที่ 54

ฝึกฝนคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

สันตสร้างผลงานไม่หวั่นไหว
ชานาญอุ้มไม่หลุดมือ
จัดพิธีเช่นไหว้เพื่อสืบสาน “เต๋า”
ชั่วลูกชั่วหลานไม่สิ้นสุด
ฝึกฝนตนมีคุณธรรม
มีน้ำใสใจจริง
ฝึกฝนคนทั้งครอบครัว
ความดีจะมากล้น
ฝึกคนทั้งหมู่บ้าน
ความดีจะเพิ่มทวี
ฝึกคนทั้งประเทศ
ความดีจะอุดมสมบูรณ์
ฝึกคนทั้งโลก
ความดีจะมีทั่วปฐพี
ดังนั้น สำรวจตนจะเข้าใจผู้อื่น
สำรวจครัวตนก็เข้าใจครอบครัวอื่น
สำรวจหมู่บ้านใดจะเข้าใจหมู่บ้านอื่น
สำรวจประเทศใดจะเข้าใจประเทศอื่น
สำรวจทั่วโลกจะเข้าใจทั้งจักรวาล
ขำรู้สภาพโลกได้อย่างไร โดยใช้วิธีนี้แล

บทที่ 55

สรรพสิ่งเมื่อแข็งแกร่งเต็มที่ย่อมเสื่อม

ผู้ฝึกฝนคุณธรรมล้ำลึก
เปรียบดั่งทารกแรกเกิด
แมลงมีพิษไม่กัดต่อย
สัตว์ร้ายไม่กระโจนใส่
นกดูร้ายไม่โฉบจิก
กระดุกเอ็นอ่อนแต่มือทำได้แน่น
อวัยวะเพศมีสมรรถภาพตามธรรมชาติ
เพราะมีพลังชีวิตสมบูรณ์
ร้องทั้งวันแต่เสียงไม่แหบ
เพราะมีภาวะสมดุล
กลมกลืนเรียกนิรันดร์
รู้ “นิรันดร์” เรียก “รู้แจ้ง”
มีคุณต่อชีวิตเรียกสิริมงคล
จิตเลี้ยงพลังชีวิตเรียกเข้มแข็ง
สรรพสิ่งมีรูปแข็งแกร่งย่อมโรยรา
เรียกไม่ปฏิบัติตาม “เต๋า”
ไม่ปฏิบัติตาม “เต๋า” จะดับสูญก่อนเวลาอันควร

บทที่ 56

เข้ากับสังคมไม่อดความสามารถ

ผู้ที่ไม่พูดมาก
พูดมากไม่รู้ “แต่”
สกัดกั้นความโลภ
ปิดกั้นสิ่งรบกวน
ทำลายพลังฮึกเหิม
ขจัดข้อพิพาทนานา
ปรับแสงให้สมดุล
เข้ากับทางโลก
นี่แหละคุณธรรมล้ำลึก
ผู้ลึ “คุณธรรมล้ำลึก”
ไม่มีสิ่งที่เกลียด
ไม่มีสิ่งที่เห็นห่าง
ไม่มีสิ่งที่เป็นผลประโยชน์
ไม่มีสิ่งที่ทำลาย
ไม่มีสิ่งที่สูงศักดิ์
ไม่มีสิ่งที่ต่ำต้อย
จึงเป็นที่เคารพของคนทั่วหล้า

บทที่ 57

ปกครองด้วยความเที่ยงธรรม

ปกครองเที่ยงธรรม
ชนะด้วยกลยุทธ์
ปกครองโดยไม่ก่อปัญหา
เข้าใจเหตุผลได้อย่างไร
เพราะว่าท้าวหล้ามีข้อห้ามมากมาย
ปวงชนจึงยิ่งอดอยาก
ปวงชนมีอาวุธมาก
ชาติจึงยังมีตมณสัสน
คนละโมบยิ่งฉกฉวย
ความชั่วร้ายจึงเกิดขึ้นมากมาย
กฎหมายมากเข้มงวด
โจรผู้ร้ายจึงเพิ่มทวี
ดังนั้น อริยบุคคลกล่าวว่า
ข้าอู่เหวยปวงชนจึงเปลี่ยนแปลงเอง
ข้าไม่ก่อปัญหาประชาจะมีมั่งคั่ง
ข้าสงบนิ่ง ปวงชนจึงสุขภาพเรียบร้อย
ข้าไร้ทะยานอยาก ปวงชนจะเรียบง่าย

บทที่ 58

หลักการปกครอง

ปกครองแบบมีน้ำใจ
ประชาชนจะซื่อสัตย์จริงใจ
ปกครองแบบโหดร้าย
ประชาชนจะแค้นเคือง
ภัยเอ๋ย โชคโลกมาได้พึ่งพา
โชคเอ๋ย ภัยแฝงเร้นอยู่ด้วย
ใครรู้ผลการเปลี่ยนแปลง
ไม่มีข้อกำหนดภัยกับโชค
ทุกสิ่งพลิกผันได้
ดั่งลมเป็นเลวร้ายได้
ผู้คนจงนมาช้านาน
ดังนั้น อริยบุคคลจึงมีความซื่อไม่เถรตรง
สุจริตไม่ทำลายคน
เปิดเผยแต่ไม่ผิดใจคน
มีความรุ่งโรจน์แต่ไม่โอ้อวด

บทที่ 59

การปกครองเน้นคุณธรรม

ปกครองปวงชนตามกฏธรรมชาติ
ดีที่สุดคือประหยัดเรียบง่าย
หากประหยัดเรียบง่าย
เรียกว่าเตรียมแต่เนิ่น
เตรียมแต่เนิ่นเป็นการสั่งสมความดี
สั่งสมความดีไม่มีวันพรำชัย
ย่อมมีพลังงานมีอจาประเมินได้
จึงปกครองชาติบ้านเมืองได้
สร้างชาติมีรากฐาน
จะรักษาได้ยาวนาน
นี้แลหยั่งรากได้ลึก
มีฐานเหนียวแน่น
เป็นเหตุที่อยู่ได้ยาวนาน

บทที่ 60

ปกครองด้วยเต๋า

การปกครองชาติใหญ่
เหมือนทอดปลาตัวน้อยๆ
ใช้ “เต๋า” ปกครองแผ่นดิน
ปีศาจไม่สำแดงฤทธิ์
เชื่อว่าเขาไม่มีฤทธิ์
แม่เทพก็ไม่ทำร้ายคน
มิเพียงผีและเทพไม่ทำร้ายคน
อริยบุคคลปฏิบัติตามเต๋าไม่ทำร้ายคน
ทั้งสองไม่ทำร้ายกัน
คุณธรรมทั้งปวงหนุนสู่ประชา

บทที่ 61

การทูตควรอ่อนน้อมถ่อมตน

“มหาประเทศ” วางตัวอยู่ต่ำ
เป็นที่บรรจบของสายน้ำ
จึงเป็นมารดาทั่วหล้า
ใช้อ่อนพิชิตแข็งแกร่ง
ใช้ความนิ่งแสดงความลึก
ประเทศใหญ่ใช้ความอ่อนน้อม
ประเทศเล็กจะซาบซึ่งใจ
ประเทศเล็กอ่อนน้อม
มหาประเทศไว้เนื้อเชื่อใจ
ใช้ความอ่อนน้อมได้ความสวามิภักดิ์
ใช้ความอ่อนน้อมได้รับการยอมรับ
ประเทศใหญ่สร้างความสุขให้มาก
ประเทศเล็กเพียงต้องการพึ่งพา
ทั้งสองต่างพอใจในสิ่งที่ตนปรารถนา
ประเทศใหญ่พึงต้องสนใจการถ่อมตน

บทที่ 62

“เต๋า” ปราศจากความดีความชั่ว

“เต๋า” คุ่มครองสรรพสิ่ง
เป็นสิ่งวิเศษของคนดี
เป็นที่พึ่งของคนเลว
คำไพเราะแลกความเคารพได้
ความประพฤติดีได้รับความสนใจ
คนเรายังมีคนเลว
จะละทิ้ง “เต๋า” ได้อย่างไร
เจ้าฟ้าขึ้นครองราชย์แต่งตั้งมหาอำมาตย์
แม้มีพิธีถวายอาชาไนย หินหยกเป็นบรรณาการ
มิเท่าเคารพและคุยเรื่องเต๋า
เหตุใดนับแต่โบราณจนถึงปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับเต๋าเล่า
เพราะกล่าวว่าทำตามเต๋าขอสิ่งใดย่อมได้
มีโทษทัณฑ์ก็ได้ภัยโทษมิใช่หรือ
จึงเป็นสิ่งล้ำค่าของโลก

บทที่ 63

เริ่มทำจากเรื่องเล็ก

การกระทำไม่เสแสร้ง
ทำงานไม่ก่อปัญหา
อาหารการกินเน้นสมถะ
ปัญหาใหญ่เล็กและมากหรือน้อย
ล้วนทดแทนกันได้ด้วยคุณธรรม
แก้ความยากเริ่มจากง่าย
ทำงานใหญ่เริ่มจากเล็ก
เรื่องยากในโลกต้องเริ่มจากเรื่องง่าย
เรื่องใหญ่ในโลกต้องเริ่มจากเรื่องเล็ก
อริยบุคคลไม่อวดดีเสมอ
จึงสัมฤทธิ์ผลที่ยิ่งใหญ่ได้
รับปากง่ายยอมเสียความน่าเชื่อถือ
มองปัญหาง่ายเกินยอมประสบความสำเร็จลำบากมากมาย
อริยบุคคลจึงให้ความสำคัญกับความยาก
สุดท้ายจึงไม่ลำบาก

บทที่ 64

ดีเสมอต้นเสมอปลาย

ยามสงบง่ายที่จะประคอง ยังไม่เกิดปัญหาวางแผนง่าย
เมื่อหนอยังอ่อนแอกองง่าย เมื่อยังเล็กสลายง่าย
ต้องจัดการก่อนเกิดปัญหา และก่อนเกิดความวุ่นวาย
ต้นไม้ใหญ่สองโอบ เติบโตจากหน่ออ่อน
หอคอยสูงเก้าชั้น สร้างจากดินที่ละกอง
การเดินทางไกลพันลี้ เริ่มต้นจากก้าวแรก
ใช้อำนาจบังคับย่อมล้มเหลว ไม่ยึดหยุ่นย่อมสูญเสีย
ดังนั้น อริยบุคคลใช้อุบาย จึงไม่มีวันล้มเหลว
ไม่ควบคุมสิ่งใด จึงไม่สูญเสีย
คนทั้งหลายประกอบกิจ มักล้มเหลวในเวลาใกล้จะสำเร็จ
เมื่องานจะเสร็จมีความรอบคอบเหมือนเริ่มแรก
จะไม่ล้มเหลว
ดังนั้น อริยบุคคลไม่เกิดความละโมภ
ไม่สนใจสิ่งที่มีค่า
เรียนสิ่งที่ผู้อื่นไม่เรียน
แก้ความผิดของผู้คน
ช่วยพัฒนาสรรพสิ่งโดยมิบังอาจทำเรื่องเหลวไหล

บทที่ 65

สติปัญญาเลิศดูล้ายโง่เขลา

โบราณผู้นำเต่าแพร่สู่ทั่วโลก
ไม่สนใจคนที่ฉลาด
แต่สนใจคนซื่อสัตย์จริงใจ
การที่ปวงชนปกครองยาก
เพราะฉลาดหลักแหลมเกินไป
ดังนั้น การใช้ความหลักแหลมปกครอง
บ้านเมืองจึงหายนะ
ไม่ใช้ความหลักแหลมปกครอง
บ้านเมืองจึงมีประโยชน์สุข
เมื่อรู้ทั้งสองด้านนี้แล้ว
จึงรู้แบบอย่างการปกครอง
รู้กฎเกณฑ์แบบนี้
เป็นคุณธรรมล้ำลึก
คุณธรรมอันล้ำลึกสุดหยั่ง
ไกลสุดขอบฟ้า
ตรงกันข้ามกับความรู้ทั่วไป
แล้วจึงมีความกลมกลืนและราบรื่นมาก

บทที่ 66

อ่อนน้อมไม่วางตนเหนือผู้อื่น

เหตุที่ท้องทะเลเป็นที่บรรจบของลำน้ำนับร้อย ๆ
เพราะทะเลอยู่ปลายน้ำ
จึงเป็นเจ้าแห่งสายน้ำนับพันหมื่นมาบรรจบ
หากอริยบุคคลจะอยู่เหนือผู้อื่น
พึงใช้คำพูดที่อ่อนน้อม
จะอยู่หน้าผู้คน พึงต้องวางลาภยศอยู่หลัง
ดังนั้น อริยบุคคลจึงอยู่เหนือแต่ประชาไม่รู้สึกรับเป็นภาระ
แม้อยู่หน้าแต่ไม่รู้สึกรับเป็นภัย
คนทั่วโลกจึงยินดีให้การสนับสนุน
ด้วยเหตุที่เขาไม่แย่งยื้อ
จึงไม่มีใครแย่งชิงกับเขาได้

บทที่ 67

ของวิเศษสามสิ่ง

ทั่วหล้ากล่าววว่าเต่ายิ่งใหญ่ ไม่มีใครเหมือน
เป็นเพราะเต่ายิ่งใหญ่มากจนไม่มีอะไรเทียบ
หากเต่าเหมือนสิ่งใด ก็เป็นสิ่งที่เล็กกระจิดจริดมานานแล้ว
ข้ามี่สามสิ่งวิเศษ ยืนหยัดรักษาไว้
หนึ่งคือ รักเมตตา
สองคือ ประหยัด
สิ่งที่สามคือ อ่อนน้อมถ่อมตน
มีรักเมตตาจึงกล้าหาญ
ประหยัดจึงมั่งมี
อ่อนน้อมถ่อมตน จึงเป็นผู้นำปวงชน
ปัจจุบันทั้งเมตตาแสวงความกล้า
ทั้งประหยัดแสวงมั่งมี
ทั้งอ่อนน้อม เอาแต่वादดี
สุดทำยมีแต่ความตาย
ใช้ความรักเมตตา
สู้รบยอมมีชัย
รักษาย่อมมีมั่นคง
สวรรค์จะช่วยเหลือ
ด้วยรักเมตตาปกป้องไว้

บทที่ 68

ใช้พลังของคน

แม่ทัพที่ดีไม่บ้าบิ่น

ผู้เชี่ยวชาญการรบไม่โมโห

ผู้เชี่ยวชาญชนะข้าศึกไม่ประจันหน้า

ผู้เชี่ยวชาญใช้คนย่อมอ่อนน้อม

นี่คือคุณธรรมที่ไม่ซิงดี

นี่คือการใช้พลังของคน

นี่เรียกว่าบรรทัดฐานสูงสุดแต่โบราณ

บทที่ 69

ประมาทเข้าศึกภัยมหันต์

พิชัยสงครามว่า

“ไม่รุกรบก่อน

ยินดีตั้งรับ

ไม่รุกตีบหน้า

ยอมถอยร่น”

นี่ก็คือ มีการปฏิบัติการแล้วแต่ดูเหมือนไม่มี

ชูแขนให้บุกเข้าโจมตีแต่ดูเหมือนไม่ได้ชู

บุกตีศัตรูเหมือนไรศัตรู

มือถืออาวุธแต่ดูเหมือนไม่ได้ถือ

ประมาทเข้าศึกมีภัยมหันต์

ดูหมิ่นข้าศึกจะสูญเสียของวิเศษ

สองทัพประจันหน้ากัน

ฝ่ายรันทนมักรักเมตตาและเป็นธรรมย่อมกำชัย

บทที่ 70

ต้นกำเนิดจิตอริยบุคคล

วาจาเข้าเข้าใจง่าย
ปฏิบัติก็ง่าย
แต่ใครๆ ไม่เข้าใจ และทำไม่ได้
คำพูดมีมูลราก
เรื่องราวมีหลักมีรอง
สัตย์ซื่อไม่ใช่โง่
คือไม่อวดตน
ผู้ที่เข้าใจเข้าจึงมีน้อยมาก
ผู้ดำเนินตามรอยจึงทรงคุณค่า
ภายนอกดูพื้่นๆ
มีขุมทรัพย์อยู่ภายใน
คืออริยบุคคล

บทที่ 71

รู้จักภาวะจิตตน

รู้แต่ไม่คิดว่าตนถูกต้อง คือยอดคน
ไม่รู้แต่กลับคิดว่าตนถูกต้อง จึงเป็นข้อบกพร่อง
อริยมุคคผลไร้ข้อบกพร่อง
เพราะท่านแก้ไขข้อบกพร่อง
รู้ข้อบกพร่องแล้วแก้ไขเท่านั้น
ท่านจึงไร้ข้อบกพร่อง

บทที่ 72

บารมีแท้จริง

ไม่เกรงกลัวอำนาจบารมี
มหาภัยจะคืบคลานมา
ไม่กดขี่ประชาชนจนไม่เป็นสุข
อย่าบีบบังคับประชาชน
ขอเพียงไม่มีบีบบังคับ
ประชาชนจะไม่ชิงชังและทอดทิ้ง
อริยบุคคลรู้ชัดแจ้งแต่ไม่คิดว่าตนถูกต้อง
รักเกียรติของตนแต่ไม่ถือว่าสูงศักดิ์
จึงทิ้งสิ่งหลังใช้สิ่งหน้า

บทที่ 73

ตาข่ายฟ้ากว้างใหญ่ไพศาล

กล้าแลอวดดีจะต้องถึงฆาต
กล้าแต่ไม่อวดดีย่อมมีชีวิ
ความกล้าสองประเภทนี้ ให้คุณหรือให้โทษ
สิ่งที่สวรรค์เกลียดชัง
ผู้ใดทราบเหตุผล
อธิบายบุคคลให้ความสำคัญต่อสิ่งหลัง
เหตุผลของเบื้องบน ไม่แย้งแต่ชนะได้
ไม่พาทิแต่สนองตอบ
ไม่เรียกหาแต่มาเอง
สุขุมแปรเปลี่ยนเอง
กฎเกณฑ์ตาข่ายฟ้า
กว้างใหญ่ไพศาลแต่ไม่มีสิ่งใดเด็ดขาด

บทที่ 74

ประมวลกฎหมายอาญาแบบวิภาษ

ประชาไม่กลัวตาย
เหตุใดจึงใช้ความตายไปข่มขู่เขา
หากทำให้ประชากลัวตาย
พวกก่อกรรมทำเข็ญ
จับมาประหารเสีย ใครยังจะกล้าอีก
มีองค์กรเฉพาะดูแลการประหาร
หากผู้ไม่มีหน้าที่มาทำแทน
ตั้งร้อ่านตัดไม้แทนช่างไม้
ผู้ร้อ่าน มักตัดถูกมือตนเอง

บทที่ 75

การบำรุงรักษาสุขภาพจนเกินเลย

การที่ประชาหิวโหย
เพราะถูกรีดนาทาเร้นเกินไป
จึงอดอยากปากแห้ง
การที่ประชาปกครองยาก
เป็นเพราะผู้ปกครองทำตามอำเภอใจ
จึงยากแก่การปกครอง
เหตุที่ประชาไม่กลัวตาย
เป็นเพราะผู้ปกครองฟุ่มเฟือย
ประชาจึงไม่กลัวตาย
ไม่ถือบำรุงสุขภาพเกินไป
จึงเป็นผู้ถนอมชีวิต

บทที่ 76

อยู่ในฐานที่อ่อนนุ่ม

มีชีวิตร่างกายจะอ่อนนุ่ม
สิ้นชีวิตจะแข็งทื่อ
ต้นไม้มีชีวิตจะอ่อนละมุน
หลังจากตายแล้วจะเฉาแห้ง
ดังนั้น สิ่งที่แข็งคือไม่มีชีวิต
สิ่งมีชีวิตอ่อนละมุน
อวดอำนาจด้วยทหารไม่ได้ชัย
ต้นไม้ใหญ่จะถูกตัดโค่น
เข้มแข็งใหญ่โตอยู่ที่ฐาน
สิ่งที่นุ่มนวลอยู่ด้านบน

บทที่ 77

กฎธรรมชาติและหลักเกณฑ์ทางสังคม

กฎธรรมชาติ เหมือนการรังคันธุมิใช่หรือ

สูงไปก่ดลดต่ำลง

ดินคันสูงขึ้นถ้าเล็งต่ำ

มากเกินก็ลดลง

ไม่พอก็เพิ่มเติม

กฎธรรมชาติ ลดส่วนเกินเพิ่มส่วนขาด

แต่การปฏิบัติของผู้คนหาเป็นเช่นนี้ไม่

ตัดส่วนขาดแคลนมาสนองความพอใจผู้เหลือเพื่อ

ใครจะนำสิ่งที่เหลือมาเผื่อแผ่ให้คนทั่วหล้า

มีเพียงผู้มีเต้าเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ อริยบุคคลสร้างสุขแก่ผู้คนไม่ถือเป็นผลงาน

มีคุณูปการแต่ไม่ยกตนมีคุณธรรม

ไม่ทะเยอทะยานกลับสำเร็จ

บทที่ 78

ความคิดเห็นที่ถูกต้องดูเหมือนไม่ถูกต้อง

โลกนี้ไม่มีสิ่งใดอ่อนละมุนเท่าน้ำ
ทำลายสิ่งที่แข็งไม่มีสิ่งใดเหนือกว่าน้ำ
ดังนั้น ไม่มีสิ่งใดทดแทนได้
อ่อนพิชิตแข็งได้
นุ่มพิชิตแกร่งได้
ผู้คนที่หัวหล้ารู้ดี แต่ทำไม่ได้
อริยบุคคลจึงกล่าวว่า ผู้รับอภัยของชาติได้
จึงสมเป็นประมุขของชาติ
ยอมรับภัยพิบัติ จึงเรียกว่าผู้นำได้
พูดด้านตรงเหมือนด้านกลับนั่นเอง

บทที่ 79

วิถีแห่งฟ้าไม่นับญาติ

สลายความแค้น
ต้องมีความแค้นหลงเหลือ
จะจัดการให้เหมาะสมอย่างไร
อริยบุคคลรักษาหลักฐานการกัวยัม
ไม่บังคับทางหนี
จัดการสัญญาด้วยคุณธรรม
หากไร้คุณธรรมจะเร่งรัดทางหนี
วิถีเต๋าไม่นับญาติ
มักจะช่วยเหลือคนดี

บทที่ 80

สังคมที่รักใคร่ปรองดอง

ประเทศเล็กมีประชากรน้อย
หากมีเครื่องใช้ไม้สอยไม่นำมาใช้
ทำให้ประชาชนไม่ยอมย้ายไปถิ่นอื่น
แม้มีรถมีเรือ แต่ไม่ต้องโดยสาร
มีอาวุธพร้อม แต่ไม่ต้องวางแผนรบ
ให้ปวงชนอ่อนสู่ยุคเรียบง่าย
กินดีอยู่ดีอาภรณ์งามวัฒนธรรมประเพณีดีงาม
ประเทศเพื่อนบ้านแลเห็นซึ่งกันและกัน
เสียงไก่ขันได้ยินถ้วนหน้า
ประชาชนอยู่จนล้มตาย
ไม่ยอมย้ายไปถิ่นอื่น

บทที่ 81

ช่วยเหลือโดยไม่ชิงดีชิงเด่น

คำพูดเชื่อถือได้ อาจจะไม่สวยหรู

คำสวยหรูไม่แน่ว่าจะเชื่อถือได้

คนดีไม่แก้ต่าง

คนแก้ต่างไม่แน่ว่าเป็นคนดี

ผู้รู้จริงใช้จะรู้มากหลายด้าน

ผู้รู้มากหลายด้านไม่แน่ว่ารู้จริง

อริยบุคคลไม่สะสมเพื่อส่วนตน

ช่วยเหลือผู้อื่นสุดใจตนเองยิ่งมั่งคั่ง

ให้ผู้อื่นเต็มที ตนเองยิ่งอุดมสมบูรณ์

วิถีธรรมชาติ ให้คุณไม่เป็นพิษเป็นภัย

วิถีของอริยบุคคลคือ มอบอุทิศไม่คิดชิงดีกับใคร